

PRZEWOŹNIK (35) *sb m*

e oraz o jasne.

sg *N* przewoźnik (21). ◇ *G* przewoźnika (4). ◇ *D* przewoźnikowi (1). ◇ *I* przewoźniki(e)m (1).
◇ *V* przewoźniku (2). ◇ *pl N* przewoźnicy (3). ◇ *G* przewoźnik(o)w (1). ◇ *D* przewoźnik(o)m (1).
◇ *A* przewoźniki (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde także XVII(XVIII) w.

1. Człowiek trudniący się zawodowo przewożeniem przez wodę łodzią lub promem; *porthmeus Mącz, Calep, Cn; portitor Mącz, Calep, Cn; vector Mącz, Cn; lintrarius, ratiarius Cn (24)* : Nie sromał <sie [Eneas] wziąć paczyny [tj. wiosła], Robił jak przewoźnik iny *BierRozm 25; LibMal 1545/102v; BielKron 413v; Porthmeus*. Latine transfretator, Przewoźnik który przez wodę przewoży *Mącz 313b, 313b, 477b; Niewola [lege: nie woła] dziś przewoźnik/ wsiadał kto ma wsiadać/ Niebezpieczno się wozić/ gdy mrok pocnie padać. KochFr 89, 89; Calep 824a, b; A przewoźnik [...] bez szkody z końmi woz przeprawił KlonFlis C3v, C3v [2 r.]; [abowiem lekki lud posłał [cesarz] [...] nadoł rzeki/ ktorzy przez rybitwa albo przewoźniká brod náleżli przez rzekę BielKron 1551 113; ArtNom M5v; Na przewozie przewoźnik od niego nic wziąć nie chciał. [Cytat nieskolacjonowany.] SenekaGórń 433 (Linde: błędna lokalizacja)].*

W porównaniu (1): NYe inaczey się wthym rodzicom przytráfia zaraz skoro bez náuki yákyefzkolwyek/ [...] gdy syny swe ná służbę w chłopcytá dáya/ yákoby też onym ktorzy bez przewoźniká y wyoflá czołn ná wodzye do yákyego pewnego myśca zápycháyá. *GliczKsiąż H5*.

Szereg: »przewoźnik albo marynarz« (1): Przewoźnik albo marynarz też ten y ludziom dobrze czyni y sobie/ bo sobie dobrze czyni iż mu płaczą/ y onym też niezle iż ie przewoził po potrzebach swych ná drugą stronę. *RejZwierc 94v*.

W przem (1) : Wiśle/ która niezawždy przewoźniká słuca/ Moftem sęptał [król August] *KochFr 89*.

Przem (2) : A tá [Europa] dopiéro zlékła syc niebogá/ Gdzie poyrzy zewsząd morze/ zewsząd trwogá. Brzegu niewidác/ przewoźnik [tj. byk, który ją porwał] nie pewny *KochPieś 16v*.

a) O Noem (1) :

Szereg: »szyper i przewoźnik« (1): Noe wżytkiego światá szyper y przewoźnik. *KlonFlis D3v marg*.

a. O przewożącym dusze do krainy zmarłych (6) : To ma dąć [zmarła Libusa] ieden [grosz] przewodnikowi á drugi przewoźnikowi zá pracą. *BielKron 319; RejZwierc 120v*.

α. O Charonie (4) : Bowiem ta kraina [piekło] wszytka N[ic] nie jest przez przewoźnika. *BierRozm 24, 24; Zebych ia [...] on bród mógł przebyć/ przez który Srogi iákis przewoźnik wozi blądé cięnie KochFr 13*.

Wyrażenie: »przewoźnik piekielny« (1): Charon, Wrótny á przewoźnik piekielny/ który duze przez piekielną rzekę przewodzi. *Mącz 51a*.

2. Marynarz, żeglarz, też wiosłarz na galerze; *navigator Mymer¹, BartBydg; nauta BartBydg, Mącz; navita Mącz; navicularius, naviculator, naviticus Cn (11)* : *Mymer¹ 36; Nauta, qui ducit et gubernat navem, zeglyarz, przewoźnik BartBydg 96b, 96b; BielKron 175; Nauta, Et navita, Lodźnik przewoźnik. Mącz 242c, 163b; A w ty czáfy wzburzył się wiátr wielki ná morzu/ á przewoźnicy [...] poczęli prośić Apolloná/ áby dał żywot żywym/ rzekąc: Krolu niewyrzuciłzli z korabiu vmárłego/*

wfzyfcy zátóniemy *HistRzym* 16, 18, 128v; Transtra – Lawki na ktorich prieźnici [!] fziadaią. *Calep* 1081a.

przewoźnik czyj (1): tedy pan okrętu kinął ná przewoźniki fwe áby go [*Eustachiusza*] w morze wrzúćili *HistRzym* 128v.

Synonimy: 2 łódźnik, marynarz, sternik, żeglarz.

Cf PRZEWOŹNY

ALKa